

ло ефективність проведення контролю з оподаткування прибутку підприємств.

З прийняттям Податкового кодексу України прибуток та його оподаткування зазнали революцій-

них змін, які дали змогу усунути неузгодженість методики і підходів визначення бухгалтерського та податкового прибутку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Про оподаткування доходів підприємств і організацій : Закон України від 21.02.92р. № 2146-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
3. Про податок на прибуток підприємств і організацій : Декрет Кабінету Міністрів України від 26.12.92 р. №12-92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
4. Про оподаткування прибутку підприємств : Закон України від 28.12.94 р. № 334/94-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
5. Про оподаткування прибутку підприємств : Закон України від 28.12.94 р. № 334/94-ВР (у редакції Закону від 22.05.97 р. №283/97-ВР) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
6. П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати», затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.03.99 р. № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
7. П(С)БО 31 «Фінансові витрати», затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.04.2006 р. № 415 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
8. Зміни до деяких положень (стандартів) бухгалтерського обліку, затв. наказом Міністерства фінансів України від 18.03.2011 р. № 372 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>
9. Офіційний сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua

УДК 330.322.2:664

ГОНЧАРУК А.Г., д-р екон. наук, доцент, ЯЦИК А.А., асистент
Одеська національна академія харчових технологій

ПРО ФАКТОРИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Класифіковано фактори інвестиційної привабливості підприємства. Визначено основні групи факторів інвестиційної привабливості підприємств харчової промисловості.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, харчове підприємство, фактори впливу.

The factors of the investment attractiveness of enterprise are classified. The main groups of factors of the investment attractiveness of food enterprises are determined.

Keywords: investment attractiveness, food enterprise, factors.

Вступ. Сталий економічний розвиток промисловості України можливий лише за умови оновлення основних засобів, впровадження сучасних технологій та інновацій. Це потребує значних інвестицій, обсяг яких в цілому по переробній промисловості країни за 2008-2010 рр. скоротився на 43% [1]. Для поновлення та значного збільшення обсягу інвестування в промислові підприємства необхідно забезпечити інвестиційну привабливість вітчизняних промислових підприємств.

На фоні інших галузей переробної промисловості харчові підприємства України під час фінансово-економічної кризи виглядають відносно непогано. Про це свідчать результати діяльності за 2010 р.: виробляючи 23% від загального обсягу продукції переробної промисловості країни, вони забезпечили понад 90% усіх її прибутків. Втім, не дивлячись на відносну фінансову успішність цієї галузі, яка має важливе соціальне значення, харчові підприємства мають низ-

ку проблем, що не дозволяють їм забезпечити належний рівень інвестиційної привабливості, який би дозволив їм залучати необхідні обсяги інвестицій задля підвищення якості продукції, конкурентоспроможності та ефективності виробництва в умовах загострення конкуренції з іноземними виробниками. Тому для подальшого розвитку підприємств галузі важливим є встановлення факторів, що стримують зростання їхньої інвестиційної привабливості.

Постановка завдання. Дане дослідження спрямоване на теоретичне визначення груп факторів, що впливають на інвестиційну привабливість підприємств харчової промисловості України.

Результати. Як встановило попереднє дослідження [3], в теорії не існує загальноприйнятого розуміння терміну «інвестиційна привабливість підприємства». Класифікуючи існуючі трактування цього поняття, серед інших підходів нами було виділено факторний підхід. Представники цього підходу [4-6]

визначають інвестиційну привабливість підприємства як сукупність факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, які впливають на остаточне рішення інвестора щодо інвестування в підприємство. Таке бачення інвестиційної привабливості дає можливість її дослідження за допомогою факторного аналізу. Для цього необхідно представити інвестиційну привабливість підприємства у вигляді єдиного показника (залежної змінної), що змінюється під впливом низки інших показників (незалежних змінних).

Не дивлячись на те, що інвестиційна привабливість підприємства є складним та багатоаспектним поняттям, деякі з дослідників, прихильники інтегрального підходу, припускають можливість її виміру за допомогою єдиного інтегрального показника [7], зокрема й для харчових підприємств [8]. Втім, процедура обчислення цього показника є достатньо суперечливою: вона передбачає використання лише трьох групових факторів (ліквідність, фінансова стійкість та ділова активність), не є прозорою та не враховує реальних уподобань потенційних інвесторів, що мають бажання вкладати кошти у підприємства галузі.

Існують й інші пропозиції визначення інвестиційної привабливості як єдиного показника, зокрема, за котируваннями акцій (цінних паперів) компанії на фондовій біржі [9–11]. Втім, враховуючи нерозвиненість вітчизняного фондового ринку та специфіку харчової промисловості України, де більшість підприємств не є відкритими акціонерними товариствами та не мають акцій у вільному продажі, ці пропозиції для даного дослідження не є доречними.

Другою проблемою є вибір низки незалежних факторів, що мають використовуватись при здійсненні факторного аналізу інвестиційної привабливості. Дослідження факторів, що можуть впливати на інвестиційну привабливість харчових підприємств встановило, що значна їх частина має якісний характер та не може бути виражена кількісно у вигляді числового показника для факторного аналізу. Зокрема такі фактори, як політична стабільність, рівень корумпованості влади, перспективність регіону, екологічність сировини тощо, які істотно впливають на прийняття інвестиційного рішення, зокрема з боку іноземного інвестора, достатньо важко чи взагалі неможливо оцінити кількісними параметрами.

Тому, на наш погляд, використання факторного аналізу та математичного моделювання при визначенні інвестиційної привабливості підприємства не може в повній мірі відобразити вплив основних чинників на неї. У зв'язку з цим ми пропонуємо таку класифікацію факторів інвестиційної привабливості підприємства:

- 1) *за характером виразу*: якісні та кількісні;
- 2) *за джерелом впливу*: зовнішні та внутрішні;
- 3) *за ступенем впливу*: визначальні, важливі та слабого впливу;
- 4) *за охопленням*: загальні та часткові.

Розглядаючи підприємства харчової промисловості, можна виділити наступні фактори за визначеними класифікаційними ознаками:

1.1) якісні:

- якість персоналу;

- якість управління;
- сучасність технологій;
- наявність власної сировинної бази;
- наявність плану розвитку та стратегії;
- правові та політичні фактори;
- рівень державного втручання;
- інвестиційний клімат;
- екологічні умови;
- регіональні, інфраструктурні та галузеві фактори;
- соціальна значущість;
- відкритість інформації тощо.

Вони в тій чи іншій мірі впливають на прийняття інвестиційного рішення з боку інвестора, їх достатньо важко чи взагалі неможливо оцінити кількісними параметрами.

1.2) кількісні:

- обсяги реалізації та частка ринку;
- витрати підприємства;
- фінансові показники;
- оцінки потенціалу підприємства;
- динаміка цін на сировину та продукцію;
- показники діяльності конкурентів;
- рівень конкурентоспроможності;
- оцінки майна та котирування акцій;
- обсяги тіншових операцій тощо.

В тій чи іншій комбінації вони є основою для кількісної оцінки інвестиційної привабливості харчового підприємства та в певній мірі впливають на її величину.

2.1) зовнішні:

- діяльність конкурентів;
- кон'юнктура ринку;
- політичні фактори;
- регіональні фактори;
- природно-кліматичні чинники тощо.

Ці важливі фактори здебільшого є неконтрольованими з боку керівництва підприємства, що обмежує можливості керуючої системи із забезпечення його інвестиційної привабливості.

2.2) внутрішні:

- майновий стан;
- кадровий склад;
- ліквідність та платоспроможність;
- фінансова стійкість;
- ефективність діяльності;
- якість управління тощо.

Здебільшого вони є контрольованими та піддаються впливу з боку керівництва підприємств, їх можна планувати, моделювати та прогнозувати.

3.1) визначальними є такі фактори, які мають найбільший вплив на прийняття інвестором рішення щодо вкладання коштів в підприємство. До таких факторів в залежності від цілей інвестування можна віднести:

- ринкову вартість майна підприємства;
- привабливість земельної ділянки, на якій розташовано підприємство;
- наявність налагоджених каналів збуту та постійних покупців;
- сировинну незалежність підприємства та високий виробничий потенціал;
- інноваційний та кадровий потенціал;

- перспективність галузі та розвитку підприємства тощо.

3.2) важливими є такі фактори, які враховуються при прийнятті інвестором рішення, щодо вкладання коштів в підприємство, але не є визначальними. До таких факторів можна віднести різноманітні фінансові, економічні, майнові та ринкові характеристики підприємства та середовища, в якому воно функціонує.

3.3) фактори слабого впливу є такими, що безпосередньо не враховуються при прийнятті інвестором рішення, але є складовими фінансово-виробничої системи та інвестиційного середовища, в якому працює підприємство та опосередковано за певних умов можуть впливати на його інвестиційну привабливість. До таких факторів можна віднести рівень екологічності технології виробництва, якість відносин з банківськими установами, середній вік керівного складу, розмір акцизного збору на продукцію підприємства тощо.

4.1) загальними є такі фактори, що визначають рівень інвестиційного середовища та впливають на всі або більшість підприємств галузі, регіону чи країни в цілому. До цієї групи можна віднести фактори, що характеризують державне регулювання харчової промисловості, політичну стабільність, розвиненість інфраструктури, регіональні особливості, природно-кліматичні умови, уподобання споживачів тощо.

4.2) частковими є такі фактори, що безпосередньо впливають на інвестиційну привабливість лише конкретного підприємства. Здебільшого до цієї групи входять внутрішні фактори (див. вище). Втім, й

деякі зовнішні фактори також можуть бути частковими, коли вони впливають лише на одне підприємство галузі, зокрема: штрафні санкції за виявлені порушення екологічного законодавства; перемоги підприємства на авторитетних (міжнародних чи національних) конкурсах; прострочена заборгованість за кредитом банку; судові процеси з порушення податкового законодавства; земельні спори або рейдерське захоплення тощо. Такі фактори часто відіграють визначальну роль при прийнятті інвестором рішення щодо вкладання коштів в підприємство.

Визначені групи факторів за певних обставин та уподобань інвесторів прямо або опосередковано впливають на інвестиційну привабливість харчових підприємств. Рівень їхнього впливу може бути встановлений за допомогою формальних методів (факторного аналізу, математичного моделювання тощо) або евристичних методів (експертне оцінювання).

Висновки. Теоретичне дослідження інвестиційної привабливості харчового підприємства дозволило:

- 1) класифікувати фактори інвестиційної привабливості підприємства;
- 2) визначити основні групи факторів інвестиційної привабливості підприємств харчової промисловості.

Подальше дослідження буде спрямоване на емпіричне виявлення кількісного та якісного впливу визначених факторів на інвестиційну привабливість конкретних підприємств харчової промисловості та використання отриманих результатів в управлінській діяльності цих підприємств.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Інвестиції в основний капітал за видами економічної діяльності // Офіційний сайт Державної служби статистики України, 2012. – Режим доступу : http://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/ibd.htm.
2. Промисловість // Офіційний сайт Державної служби статистики України, 2012. – Режим доступу : http://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/prom.htm.
3. Гончарук А. Г. Інвестиційна привабливість промислового підприємства як об'єкт управління / А. Г. Гончарук, А. А. Яцик // Економіка харчової промисловості. – 2011. – № 4. – С. 29–33.
4. Грідасов В. М. Вдосконалення системи оцінки інвестиційної привабливості підприємства з точки зору зовнішнього інвестора / В. М. Грідасов, А. І. Кофонова // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 3. – С. 180–184.
5. Самігулліна Ю. Р. Управління інвестиційною привабливістю підприємства / Ю. Р. Самігулліна // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 2. – С. 90–94.
6. Макарій Н. П. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств / Н. П. Макарій // Економіст. – 2001. – №10. – С. 52.
7. Алексеев А. А. Модель визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості / А. А. Алексеев, А. І. Панченко // Математичні машини і системи. – 2004. – № 4. – С. 157–163.
8. Кошельок Г. В. Сучасні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості промислових підприємств / Г. В. Кошельок // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 5, Т. 3. – С. 94–98.
9. Гайдуцький А. П. Методологічні аспекти інвестиційної привабливості економіки / А. П. Гайдуцький // Регіональна економіка. – 2004. – №4. – С.81–86.
10. Брюховецька Н. Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства / Н. Ю. Брюховецька, О. В. Хасанова // Економіка промисловості. – 2009. – № 1. – С. 110–117.
11. Донцов С. С. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия посредством анализа надежности его ценных бумаг / С. С. Донцов // Финансовый менеджмент. – 2003. – № 3. – С. 78–84.

